

Matjaž Pikalo

FÉNYUTAZÁS

MATJAŽ PIKALO
FÉNYUTAZÁS

MATJAŽ PIKALO

FÉNYUTAZÁS

VÁLOGATOTT VERSEK

Nagykanizsa 2008

A kötet megjelenését a Szlovén Írószövetség
Trubar Alapítványa támogatta

1996. augusztus 24.

A szerelem
s a dátumok változók,
mint ahogy az írások.
Kettőnk szerelme ugyanolyan,
változatlan, legfeljebb egyre mélyebb.
Az írás megóvásán fáradozom,
amit olvasni lehetne.
Igyekszem, bárcsak ilyené
válna kettőnk szerelme.
A szerelem, mit olvasni
és írni is lehetne egyszerre.

Fehér Ljubljana

Homlokodon fehér hajnalaidat csókolgatom, te drága.
Füleid mögött még mindig láthatók fekete kis pelyheid, te hófehér.
Az első hónapok elmúltak, mióta Csillagodat elhagytad,
velük új kezdetekre készülődtél a Földön.
Eltűntek, mint a téli idő, melyben születél.
Május van, és a várból elreppentek a darvak. Keblemből
madarak éneke, a virágbimbókból apró cseresznyék fakadnak.
Nemsokára szépségükben virulnak, kettes és hármas ikrekként,
s te leszel fehér komaasszonyuk. Élőlények, megfejthetetlen
színű szemekkel, matrózok és királyok álmodnak róluk.
Álmok, folyókba fulladók, a Hármashíd alatt folynak tova,
hasukon. Az időkerekek a folyó mélyében rekedtek. A büszkeség
fehérré, magányossá tett. A felhőkarcolóról mind leestek,
akik érinteni vagy leírni akarták feletted az eget.
Én mindezt úgy igyekszem megoldani, mint e verset.
Első napjaidtól fogva fogatlan mosolyogsz és a föld alá hagyod
csábítani magad. Éjjeleimtől megfosztottál, hajnalokat
osztogattál, fehér feleséget. Sokan hűek maradtak hozzád,
jóllehet nem tőled eredtek, jóllehet sohase látták egymást
a folyópart épületeinek üvegében, ahol kiárad a folyó fénye
és mardossa a szemeket. Furcsa, hogy ezt még csak a századok
hosszú tanulmányozása után mondhatom ki.
Téged szemléllek, midőn aludnod kéne, s hallgatlak. Bárhova
tekintek: bár, rock. A vár alatt, ahonnan a darvak elrepültek,
fehéren fekszel és magad vagy. Hasadról már lassan
hátadra fordulhatnál. Fejeden barlangocska tátong, az idő egykor
majd bezárja, ó, te drága, te fehér. Meghajlok előtted és csókollak.
Szeretlek, de oly kevésnek tűnhet ez neked.

Grand Hotel Európa

Arról szól a fáma,
hogy midőn az Európa Hotel létrejött,
ott komázott kéj s gyönyör,
és hogy a hotel egykor bordélyházként működött.
Zeusz meglátta Európát,
amint a miniszteri lakosztályban meztelen fürdött
és megkívánta a lányt.

Bikává válva
elbűvölte.

A többi mind csak mese, meskete.

A demokrácia ebben a hotelben jött világra.

A nagy robbanás folyamán jött létre a ház
és tizenkét kis csillagocska ékesítette homlokát.

Ez a közös zászlót jelenti
és az állapotos Máriát.

Az Európában való tartózkodás fizetőeszköze a halál,
a közös valuta: egy koponya.

E hotel-palota antik oszlopokon áll, melyek közt egykor
Szókratész filozofált,

s ahol a nép nevében büntetés várt rá: a halál.

A hotel története épp oly fájdalmas, mint csodálatos,
ugyanis Európát Keletre és Nyugatra osztotta.

Emlékezzünk csak a Campo del Fiorira,

a holokausztra és a balkáni háborúkra,

vagy pedig a Szixtuszi Kápolnára,

Degas Táncosnőjére és a Duinói Elégiákra.

A hotelben költők és filozófusok laktak,

miniszterek és királyok,

fejedelmek és forradalmárok.

Goethe minden egyes vendéget,

aki az utóbbi háromszáz évvel nem tudott elszámolni,
idiótának nevezett.

Az 1926-os számú szobában halt meg a Karsztok fiatal költője.*

Prófétamód arról írt, hogy Európa haldoklik,

ám nem tudta, hogy Európa már csak egy hulla,
de még Isten se, akinek a gyászjelentését már Nietzsche megírta.
Az európai ember sohasem támadt fel,
amikor megjelent az evolúcióról szóló elmélet.
A Kommunista kiáltvány óta
a hotelben Marxként egy szellem rémisztget.
Kinn a teraszon megcsodálhatják felettünk a csillagos eget,
és bennünk az erkölcsi törvényeket,
– Kant kifejezésével élve.
Az éjszakai bárban azon országok művésznői táncolnak,
akik a csatlakozásra várnak.
A hotelben mindenki jól megérti egymást,
hisz egy közös nyelvet beszélünk:
a szerelem nyelvét.
Távozás után ne feledjék el rendezni a telefon és a minibár
számláját.
Isten hozta tehát Önöket a Grand Hotel Európába,
Európa kettős sebességébe,
és a határok nélküli egy örültségbe.

** Srečko Kosovel (1904-1926) költő, a szlovén avantgárd kiemelkedő alakja.*

Fényutazás

A felhők: a lelkek tánca. A lelkeknek nem sietős.
Alakjuk így sokkal kifejezőbb, így többreteges voltuk
sokkal inkább megnyilvánul, mely folytán

láthatóvá válik alakjuk. A pásztor alaktalan.
A pásztor az igazság megszépítője, a kikiáltó pedig
a hazugság kihirdetője. Azt hiszem, hogy a lélek

fény alakú és körbe-körbe utazik, míg
testet nem ölt, melybe beköltöztvén
ideiglenesen anyagként él. Ez tehát

a lélek manifesztációja, annak squatja. Nehéz
erről beszélnem, akár Istenről, akit nem szívesen
nevezek meg, hogy kárt ne tegyek benne.

Mondhatok most ipiapacsot: egy-kettő-három a hunyónak?
Isten ujjá megengedi ezt nekem? A gyerekhadat
hagyja, hogy vezessem, a lurkók azt mondják, amit Isten

a kezdetekkor, hogy legyen – Ember. Hát legyen.
Legyen világosság és rengeteg fény. Állj mellém,
hullám, midőn rajtam keresztül világra jön az élet-fény.

Angyalhang

Angyalhang hívogat, lassan-lassan, némán
fedi el nyoma a havat. A fül hallócsigája
feledni se tudja, a készülék már távolról
felfogja. A fény útját szárnya csendje

tükörszínűre árnyalja. Szellőként száll,
mint a halhólyag, melyet az eszkimó fúj
fel gyermekjátéknak, ballon. Most tudom,
hozzám küldetett, mikor magam csatangoltam

a Rue Beaubourg-on. A hajó bizonyos pontján
úgy hallható, mint egy kagylóban, pontosan ott, ahol
Štefánék az orgonasípon játszottak. A vakgöte

füleit hegyezte, az alvilág hangképekkel
van tele. Egy kislány az ablakból tollpihéket szór,
a dob hangja csillag-eret gyújt. Fiú született.

Sarok

Apám 50. születésnapjára

A legyek az ablaknak verődnek, halálos ütközet, a nap
sugárzó tekintete tragikusan hatol át mindegyiken.
A mezőkön a márciusi hó a szegények trágyája,
ismét bőrömön érzem a szél leheletét. A tükör

felülete, mit magamnak felszereltem, nedves:
tükörképek játéka a Temzén. A pocsolyában
verébke lubickol. Ezt a sarkot, az asztalét, székét
s padokét nem Krisztus apja gyalulta, hanem

az enyém, asztalos, bár tehetősebb, mint
bármely gazda. Ezért vagyok itt, Šiškában van
a Jagoda cukrászda, s mint valami liliputi törpe saját

fellépésemre várakozva legszívesebben magamra maradnék,
mint kalóz az elbeszélésben. Bárcsak elviselhetném,
hogy egy teljesen vékony isteni balzsam kenetet, hogy
mindenki előtt feltárulna igazi énem.

Mint csokoládénak a víz

A költészet isten előcsarnoka, ne csacsogj tovább,
mit szeretsz, hadd fedje homály. Az iskolából vissza-
tér a lány, a kányasereg repte sima, mintha

síterepe szállna, valaki már előttem bejárta.
A bordák sárga masszák. Miből lett a nő?
Zörög a csecsemő. Már vagy két éjszaka angyalok

szárnysuhogása üti meg fülem, miközben apaian ágyba
fektetem. A rím: a holdtölte teljessége, hogyan hunyt ki
a Csillag, a Farkas? Egy turnén? A hajnali fény a lélek

fényessége, a hó alatt hunyor virul. Fázom, a kannában
tej ácsorog. A nap pontokat gyűjtöget, a jégcsapról
egy csepp se cseppen. A víz életét adja a csokoládéért.

Sírig tartó szerelem

Levelek, rothadtak, fedik a bádoglemezt, mint
nappalt az éj. Merre van az égen az állatok királyának
éji szelleme? Merre tart a Hold? Az úton egy

tücsök száguld át, új járatokat keres télidőre a kis
zsemlében. A fűben hernyók hevernek. Alig töltöttem
be a krisztusi kort, már magamra maradtam

a nyelvvel. Felemeltem a karom, hogy
a sötét végzet elől megvédjem magam, mely
váratlanul rám tört. Ezért hagytam ott a hernyót

a fűben. Felöltöm fekete szélére csigaházat
tűztem. Magamról legtöbbet a mesékből
tudtam meg. Az új hajnalba néma verssel tekintek,
mit csak a halottak csápjai érnek el.

A kis Buddha

A körök lélegeznek, a játszótér üres, egy gyerek sincsen. Hol a Nap? A hasából adja a kecske a tejet? A balkon vizez, az irodalom legfontosabb

kérdése az, vajon a fehér vámpír köztünk van. Amikor írok, meztelen vagyok. Hajam köré törölközővel turbánt csavartam, olyan vagyok, mint egy kis Buddha.

A gépek, melyek helyettünk fejnek, ennek a századnak a találmányai. Az áfonyák fémesen fénylenek, szinte már feketék. Mint mindig, ujjaim most is kékek, Boris mindent,

mit szedett, eladta, hogy Jaffa kekszet vehessen rajta. Én soha, Kanadába szerettem volna a pénzemen, de az inflációval mindenem odalett. Erszényem kiürítettem, most

aztán dolgozhatok. Csak aztán ehetek. A rákok természetes uralkodója a Hold. Ki a sötétség fejedelme? Honnan vannak a denevérek, akik alva csimpaszkodnak a házunk gerendái

alatt? Transilvániából? A víz, mely bennem emelkedik, kellemes. Bennem zajlik a semmi és a minden, a dagály s az apály. Kérve-kérlek Istenem, hogy sohase tapadjon ínyemhez a nyelvem.

Szivárvány emberek

A pázsit fűvét elfeküdtem, sóskát rágcshalok,
az állatok párázásának a helyét eléggé pontosan
meghatározhatom. Nyakam mögött megrezzent

az iszalag, amit öklöm köré tekertem, hogy
vad fiúcskaként potyán szállhassak fáról-
fára. Amikor legutoljára beszélgettem egy tehénnel,

azt hitte: elment az eszem. Ezt onnan
tudom, ahogyan rám nézett. Feltételezem,
hogy elődeim olyanok lehettek, mint az

a törpe a vörös légyölő galóca alatt. Csak így
húzhatták meg magukat egy járatban, ahol aranyércet
bányásztak, csak így maradhattak életben. E furaságomat,

hogy mondataimat a sarkamból húzom elő, a mai napig
megtartottam. Fuvolám megvesszőzték a fűszálak,
véresen kutattam az epres mögött, illatot ontott,

díszdobozként nyílt fel: egy ligetet rejtett.
Daloláztunk, és kezet ráztunk. Az eső után
az égen egy jel tűnt fel, a szivárvány íve.

Elmentem arra a helyre, ahol úgy rémlett,
vonala a végét jelezte, és bekopogtam.
Tenyeremmel arcomat elfedtem, mikor

a házigazda felesége könnyeivel mosta
a lábam, és hajának súlyával törölgette.
Testem áldozati eledel, a nevem: szivárvány ember.

A pecai* király

Sokáig aludhattam az asztalnál,
talán évszázadok is elteltek,
esetleg csak pár óra,
nem tudom.
Csak azt tudom,
hogy elalvás előtt nehezen nyeltem nyálam,
oly nehezen, hogy szememből könny fakadt,
hogy kinyújtottam kezem
és ráhelyeztem nehéz fejem,
kiáltásra lettem figyelmes: „Odanézz, a Szupermen!”,
szinte elaludtam,
szinte már felébredtem,
és fülem majdnem elfeküdtem.
Körülöttem még aludt a strázsa,
a gyerekek már talpon voltak, mint mindig.
Amikor őket figyeltem, eszembe ötlött,
hogy gyerekkoromban Magyarinak
csúfoltak.
Az emberek fülébe jutott,
hogy e vidékre Magyarhonból jöttem,
és ezentúl így becéztek.
A gyerekekkel udvari bolondom, Rainer játszadozott.
Egy híres csillag szerepét színlelte,
s autogramjait osztogatta, a bolond.
Ez derűre fakasztott.
Amikor megpillantott, megkérdezte,
hol van az én kis Alénkám.
Kötözködtem, hogy ez nem az ő dolga,
de ha érdekli, elmondhatom neki,
hát a királyné még ágyban maradt,
mert gerincproblémái akadtak.
A bolond somolygott s tanácsot adott:
masszírozzam a királykisasszonyt –
először hátulról,

aztán meg előlről.
Ezt sértésnek vettem.
Megragadtam az első kezem ügyébe kerülő karót,
és jól elfenekeltem.
A bolond azt ordította, hogy hozzáérnem nem szabad,
mert csillag,
és hogy be is panaszolhat.
Elkergettem
és az üreg elé léptem.
A Pohorje felett éppen lemenőben volt a Nap.
A fenyvesekről lepergett a hó
és ezer kristálydarabkára hullott.
A levegőben fehér fátyol lobogott.
Az üreg előtti hóösvényen mókus szaladt át
és a fiatal fenyő biztos menedékébe rejtőzött.
Az erdei munkások, hűséges alattvalóim,
fát pakoltak, úgy, mint minden télen.
Megvakartam szakállam,
már nagyon viszketett,
s arra gondoltam, hogy nem ártana lenyírni.
Az üreg előtti bejárat jégcsapját letörtem
és elkezdtem nyalogatni, hogy szomjam oltsam.
A szél furcsa hangokat süvített fülembé –
nyelvek tömkelegét, legtöbbjük idegenül hangzott,
részeg nyálának csorgását, mellyel nevét a hóba véste,
hegyeimén átgázoló lánc talpas zörgését és sípolását,
tudtam: közel a vég,
amivel eggyé lettem,
rádió hangját, minek programja egyáltalán nem is tetszett,
hisz semmi se banálisabb a híreknél
és semmi se nemesebb a versnél,
mi vérrel íródik.
Hallgattam és csodálkoztam,
ki akartam oltani a Napot
és összetörni a rádiót,
a fény túl erős volt,

a hangok túl zajosak.
Mindez nyugtalanított.
Azt hittem, hogy ideges vagyok, mint szex közben.
Alig érintem kedves kis Alénkám,
máris elélvezek.
A bolond Rainer se nyugtatott meg,
aki hanyatt-homlok száguldott le a kicövekelt szőnyegen,
hogy megmutassa, mire képes.
A célnál győzedelmesen emelte fel sílécét
és a Pecei pecei medvének titulálta magát.
Semmit se segített,
a hangok csak nem csitultak el,
a fényár se csökkent.
Néha tényleg úgy tűnik, mintha az örület határán lennék,
úgy van, ahogy a feleségem mondja.
Ruhám zsebébe nyúltam
és egy maroknyi tablettát lenyeltem.
Megfordultam és a strázsa elé léptem,
felkeltettem alvó seregem
és rájuk kiáltottam: ébresztő, keljetek!

**Peca – A nyugati Karavánkák legmagasabb csúcsa. A legenda szerint egyik barlangjában alszik Mátyás király, és ha a szlovéneket baj éri, felébreszti hadseregét és megvédi őket. Alenak a felesége.*

Tengerész

Iránytű, jó cipő, ez minden, mi kell, semmi másra nincs
szükségem. Dalmáciai nők éneke zeng. Miért pereg
eső a kövekre? Elfelejtettem a kenyerem? Mi ez? Rubik-

kocka? Haladok, ahogy a szekér fékeit
kiereszti a gazda, lovak vonszolják. Aztán
a felesége mellé pattan, gyeplőt ragad. A krakkói

házakban tüzelőt osztogatnak. A madarak házasodnak.
Orrocskámról cseppek hullnak, pelenkával törölgetem.
Angyalok hintáznak az ablakom előtti ágakon,

ruhátlanok. A Nap s a Hold egymással szemben
állnak és valós orcájukat egymásnak mutogatják.
Délre innen a tengerár, ott az én hajóm, reám vár.

Kihalt bányák

Bőröm illatos. Kullancs szökken a fáról, hogy
vérrel igya magát tele. Évekig vártam, hogy valaki
elmenjen mellettem, hogy elmesélhessem történetem.

Hüvelyk- és mutatóujjam megégettem, a kukorica-
haját el akartam szívni teljesen. A méhkasba
rejtőztünk, de Mirko bácsi ránk talált.

Egy erdei tisztásra letem, ide járnak heverészni az őzek.
A füvek földig hajoltak, mint egy állat
hajszoltam előre magam, derékig vizes lettem.

A gazda, ha nem eléggé élelmes és serény,
elrohad a szénája. A legelésző rénszarvas tekintete
involvált. Ilyen a megrendelő kérése, ezért

nem szalad az erdőbe. Az erdőbéli mendemonda
éppen emiatt van kicifrázva. Az anyóka a kályha
mellett olvas, mi vagyok én? Elhatároztam, hogy

utazok egyet, objektívvé alakított ujjaim közt
láttam, hogy csőrét miként vájta a ragadozó madár
az egér kis koponyájába. Kimondtam: „Erőszakos kánnak

sok a szőre”*, de nem jött össze. A tehenek háta
a tengerből kimeredő szirtekre emlékeztet.
E patak rákjai beszéd tárgyává váltak, amikor

magamnak lakást vásároltam. Az volt a kérdés,
vajon előre vagy hátrafele mozognak-e. A gabona
zöld, az elhagyott bányákban felüti fejét a hűség.

**Utalás egy palindromra (visszafelé olvasva ugyanazt a jelentést adja), amit nem
jól rakott össze, eredetileg így hangzik: „Erőszakos kannak sok a szőre.”*

Ne kérdezz!

Az igaz, szokatlan módszerrel keresem
meg aranyérmém, de ne kérdezzétek, mivel
foglalkozom. A jó állásokat vissza kellett
utasítanom, már rég volt, igencsak félttem.

A napfény kellemesen árad, az ösvényt nyulak
jelzik, a folyón a világegyetem tiszteletére
két csónak kergetőzik. Párizs adott
téged nekem és az utcákat, melyeket

róttam és érzéseimet finomítottam, én fekete
hölgyem. A gyerekek háborúsdit játszanak,
és semmi se szebb, mint az állatokra vetett

tekintet. Az odvasság kidönti az almafát
a gabonák felett, a levegőben kánya ragadja
el a galambfiókát. Ám foglalkozásom felől ne kérdezzetek.

Tüzek

Ki rettent Istent, hogy félelmében sündisznóként
lélegezzon, ha gyerekek előtt mutogatják. Hol
a fekete ember öltözéke? A szó mindenható, belőle

lett a marcipán, a tenger, a vér s a könnyek. Föléled
a Föld, a legelők egyedül heverésznek, erőszakkal
ragadva el azoktól, kik évente művelték meg őket.

Nyugtalanok a madarak, a magvető elpihent. A gazda
összeköti és kilyuggatja a hársakat, hogy megnyugtassa
a villámokat, ha a föld megremeg. Hova lettek

a tüzek? A tej a körön hever, a trágyában kígyó hempereg.
A legelőn történt. A varjak elsétáltak a Golgota oldaláról
s a nappal zenitje elől meghátráltak. A halál legyőzetett.

Kutya

Csillag-tetőkön aludtam
Lópokróccal takartan
Vén ebként köhécseltem
Madarak tejét ittam
Farkaszsírt faltam

Falusi lejtőkön lépdelek
Hátamon érzem apró szemetek
Függönyök mögül rám lestek
Miközben Szépségét szemlélitek
Egy lénynek: nekem!

Odüsszeusz visszatérése

Dalt, istennő, zengj háborúról,
ahová tíz éve távoztam
s ahonnan végre visszatérhetek.
Asszony,
a háborúról csak annyit mondhatok,
hogyan rettenetes és ólmos,
mint vihar a tenger felett.
Vagy, ha akarod,
olyan, mint kettőnk szerelme –
vad és viharvert.
Isteneknek hála, életben maradtam,
jóllehet hálalni jár belém a lélek.
Most csak annyit szeretnék,
hogyan téged is életben találjak.
Mit is mondjak neked,
ha azt kérdezed, merre jártam,
és mit szólnak te nekem,
ha én kérdezem,
s te merre jártál?
Találunk-e megfelelő választ?
Hadd próbáljak először én feleletet adni,
a magányos sziget foglya,
ahonnan nincs menekvés.
Az idő furcsa,
egyre csak fűjdogál a szél
és lehetetlenné teszi, hogy visszatérj.
Tutajt eszkábáltam
s a szírtől a tengerbe vetettem,
de nem vált be.
Nem vagyok lepke,
iránytűmet és evezőmet elvesztettem.
Mérgező lettem
és hajba kaptam önmagammal.
Homérosz, aki a szigeten arra hivatkozva,

hogy juhokat legeltet, könyveit írta,
azt mondta, hogy nem ért engem,
és e szóval illetett: mafla.
„Mindannyiunkat szétkerget majd a zivatar”,
filozofikusan kommentálta az évenkénti bulikat.
A vak azt mondja, hogy akkor ír, ha ihlete támad.
Én akkor írok, ha kissé szomorkás a hangulatom,
ezért is utasítottam vissza a vacsorai meghívásokat,
jóllehet a legjobb krumpli a Nap alatt
e szigeten terem.
Néhány napja
a sziget első szikláján
zátonyra futott egy jacht.
A barlangomban aludtam,
amikor ez történt.
Oly erőteljes volt az ütközés,
hogy felriadtam.
Felugrottam
és a tett színhelyére rohantam.
A kapitány elszunyókált s nem hallotta a szirénát,
állítólag a vodka volt a hibás.
Most a szigeten kószál
és minden gyereknek a történetét magyarázza,
szerencsétlen.
Elmémben a hajó képével,
– lékelt volt a gyomra –
szirtemhez tértem,
ahol meglepetésben lett részem.
Lent a tengeren egy csónakot vettem észre,
tengerre szállásra készen.
Elrejtőztem a barlangban és meglapultam.
Nemsokára
turistacsoport zsivaja hallatszott,
vezetőjük azt mondta,
hogy elébük tárul majd Odüsszeusz műve a barlangban,
vagyis a Polifémossal folytatott harcom.

Megrettentem a gondolattól,
hogy turistalátványossággá váltam,
és meglapultam a falnál.
Ám a vezető nem hagyta magát –
elferdítette a történelmi tényeket,
máshogy foglalta szóba, mint vak cimborám,
Homérosz, ki jártas az írásban,
úgy torzított, hogy más lett a fáma.
Csak magamat kérdezhetem,
honnan kerül a történetbe
a parasztasszonyssereg, a tűzoltók, a védelmi
miniszter, aki a vezető szavai szerint
valójában támadási miniszter,
mit szellemes tréfának vélek,
és honnan a fenéből szedte a kollaterális kárt?
Ha csak tudná, mi is történt valójában!
A Polifémosszal vívott harc nem volt komédia,
amint azt a turistavezető előadni próbálta.
Az egyszemű akkor lett igazán mérges,
amikor megvakította egy cövek.
Sokáig tapogatta a birkát,
ami alá kötözötten csüngtem,
hogy magam mögött hagyjam az üreget,
de szerencsémre nem talált rám.
Ennek ellenére sebesülten tértem meg a harcból,
vietnámi szindrómával,
mint a katonák legtöbbször.
Elvesztettem az emberekhez és a világhoz való érzékem,
teljesen meg vagyok rémülve.
Tudd meg, asszony,
hogy feléledt bennem is a féltékenységek érzete.
Lehetek bár a turisták vezetőjük
oly undorítóak,
bennük láttam a lehetőséget,
hogy mentsem az irhám.
Közéjük keveredtem,

mikor tömegesen támadtak a szedresre,
melyen életemet tengettem,
és velük együtt szálltam csónakra.
Polifémosz! – ordította a vezető,
ahogy távolodtunk a szigettől,
és összeszorított öklét a szirtek felé rázta,
mellyel a láthatatlan sztárt fenyegette.
Láttam, mint szállt tova egy fekete
holló a szirt tetejéről,
mely hiába várta halálos órám,
és kedvetlenül károgott egyet.
A barlangból denevérsereg lebbent elő
és egy formát alkottak a levegőben.
A fűgefára egy frakkos sirály ült ünnepélyesen.
A kéményből még füst szállingózott,
mintha tűzhelyem körül
semmi se történt volna.
A vezető a csónakban elkezdett énekelni,
a turisták engedelmesen Tomos-dúrban*
vették át a dallamot.
Én magam is énekeltem,
nehogy észrevegyenek,
s mint valami kakukktójást, összetörjenek.
Lassan haladtunk,
csónakunkat utolérte egy halász,
és egy üveg pálinkával kínált.
Ittam, mint mindenki, tehettem volna mást?
A tengert fehér habok fodrozták,
szívem mérföldről-mérföldre
egyre örömtelibbé vált.
Végre feleségemhez térhetek,
kit elvesztettem
s kinek nevére már nem is emlékszem.

*vö.: *Tomos motorkerékpár.*

Radha*

Az objektív előtt templom, kulissza,
magasba törő királyi lélek. Két szóval
is körülírhatnálak – Ra.

A lelket, kinek szolgállok, képtelenség megragadni
kézzel, a guru marka vízivásra formázta.

A lélek karnál nagyobb, Isten tervei
alapján templomokat emelt, felmászom
rá, hogy próbára tegyem felebarátaim
és magam iránti szeretetemet. Ha
gyakorlataimmal elérem, hogy a végtelen
mélységbe zuhanás félelmét legyőzzem,
tudni fogom, hogy a kegyelem kötegébe kapaszkodom.
Ajkamon a guru szavaival térek vissza,
gyermeki kíváncsiságom elégtételt nyer. E
templomba falazták a szerelmet.

**Radha – A Radduha hegy helyi, tájnyelvi elnevezése. A kifejezésben szójáték
rejlík, a duh szó lelket jelent.*

Egyek

Egyek, mi ketten egyek vagyunk, jóllehet ketten.
Mi ketten, én s te, Isten előtt hajlongunk. Amikor
a csillagok boltozata alá heveredtünk, elfogott
a félelem, mert oly sebesen repültünk
a világmindenségen keresztül. Ez olyasfajta félelem,
mit a gyerekek éreznek, mi ketten. A Nap és a bóra.
Egy hajó köt ki a mólóra. Lassan ereszkedünk
le a petróleumlámpa fénye felé. Hány világ!
A munkások kesztyű nélkül pakolják le
a rakományt. Talán már tényleg nem olyan az illatom,
mint egykor volt. Azt se tudom, vajon mások
miatt vagy magad miatt öleltelek, egyáltalán nem is tudom,
átöleltelek-e. Te tudsz minden érintésedről
és ölelésedről. Én csak azt tudom – hogy vagyunk,
egyek, csak ez a lényeg. Minket, kettőnket, egyszer
s mindenkor az örök Nap átölelt.

Silba

Mindig el-elmegyek és alázatosan visszatérek,
jöllehet úgy tűnhet, örökre távoztam,
mint csábító boszorka, vonzó cigánylány, a világűr királynéja.

Szomorú távozások és örömteli érkezések váltakozása ez,
akár a dagály emelkedése s az apály csökkenése,
a tenger pedig csak gondtalanul hömpölyög s játszadozik a széllel.

Fogalmam sincs, merre lehetek, vajon itt vagy ott,
iránytűmet elvesztettem, evezőm elsodródott,
de mindegy, csak azt tudom, hogy itt jól elvagyok.

Kényed-kedved kiszolgáltatottságában vergődöm,
történjék bármi, szépséges szigeti hölgyemény,
hogy jóslatod s végzetem teljesítsem, rendelkezésre állok.

Folyton-folyvást rád gondolok – a só illatára,
mely orromat minduntalan irritálja, ha a Macskaútra lépek,
terheket cipelve mászok felfele, mint hűségese szolgálód;

a mélység kékjébe ugrásra készen, az őскеzdetekre emlékeztet, érzem,
hogy a tengerből, mely körbevesz téged, újjászülettem, beúsztam
és több millió éve, mint egy gerinces, földrészre léptem.

Megindultan ismerem fel, hogy anyám vagy s egyben szeretőm,
hogy szeretlek s gyűlöllek, annyira, hogy verset is írhatnék neked,
hogyha tudnék, vagy akár rád is ronthatnék, ha erőm összeszedném.

Talán azért is holdkórosként embertől emberig járok,
más áldozatokra várok, előjegyzést – hullák hajóira – gyűjtök, mi már
régóta nem hajóz, remélem egyszer csak kedvenc szigetemen kiköt.

Nehezen szakadok el tőled, mint ettől a most keletkező verstől,
láthatatlan köldök kötöz veled össze, de elharaptad,
hogy meg ne mérgeződj, jóllehet kettős halál a vágyam.

Mielőtt elhagylak, hadd fussam még egyszer át emlékeim képét,
ahogy a haldokló, ki előtt felvillan minden esemény, ha alagútba hatol,
az üregbe, ahol élet-halál játékot űz Odüsszeusz és Polifémosz.

Indián voltam és kalóz, transzvesztita és bohóc, énekes és zenész,
népszerű gyermekfesztiválok vezetője és gyűlölt playboy,
táncos és úszó, kőműves és szobrász, ki véletlenül feltalálta a napórát;

minden és semmi, egy a többiek közül, többi az egy közül, kik éppúgy,
mint én, a semmi és minden közt hanyódtak, különös sztorikkal,
jóslatokkal, gyanútlanul, előre kész, titkos forgatókönyved alapján.

Kilőttem egy nyílveesszőt, röptét követem, akár egy képernyőn,
remélve, hogy a két kikötő közti távot képes lesz átrepülni,
kelettől-nyugatig, s eltalálja a tüzesen lenyugvó Napot.

Fügével és levendulával teli zsebbel távozom, ujjongva, mint az
ünnepeken, ismerettel felvértezve, hogy unos-untalan visszatérhettek,
hogy e jövet-menet örök, mint örök a szerelmed, mit fülembé,

újra meg újra elsuttogsz csendes estéken.

Turbán

Amikor a tengeri fürdőzés után
törölköződ a fejed köré tekerted,
agyamon átsuhant valami,
úgy néztél ki,
mint egy zöldszemű
egyiptomi királynő.
Hazasiettem,
hogyan leírom
és hozzá tegyem,
mily boldog vagyok,
hogyan van feleségem,
aki turbánt készített,
amivel ujja köré csavart,
mint valami gyermeket.

Tratica*

Embertömeg,
a gyepen lüktet.
Kezét tekergeti
és derékban hajlong.
Tratica köves
és kristálytisza.
Tengerzúgás,
dobok puffogása
és testek csapdosása.
Sejtellem,
mintha némelyeknek ez valós lenne,
nem pedig táncoló lüktetés.
Az én generációm
valahol köztesen elvan:
tettekre vágyik,
de halálosan sebzett.
A parton örömtüzek égnek,
körötte egymásnak szánt
szeretők kergetőznek.
A szakadék,
mi a testek közt tátong,
áthidalhatatlannak látszik.
Aztán eljön a próféták által
előre megjósolt özönvíz,
és mindegyikünket
Noé bárkájára terelnek,
ahol menedéket lelünk
az állatokkal együtt
és Banán D.J.-vel.

*Tratica – Öböl Silba szigetén

Mi ebben a vicc?

A ma esti vacsoránál,
amikor az asztal köré gyűlteknek
ízléstelen vicceket meséltem,
legtöbbjüknek már
szakálla nőtt tőle,
megállapítottam,
mi ebben a vicc –
a poénok mesélése
versmondáshoz
hasonlít.
Ezért minden rímfaragónak,
aki versírás közben
izzad, dadog és szenved,
tanácsolom,
felejtse el a költészetet
és más hivatás után nézzen.

Nagyasszony

Van egy kaliba Olibon,
a kaliba a tenger közelében áll,
a tengerben halacska lubickol.
Az utcáknak amerikai akcentusuk van
és elektromos járgányok parkolnak rajtuk.
Mária mennybevitele napján
angyalok lépnek a templom elé
és a texasi Pamela Andersont figyelik,
toupee-ját, szilikonját és járását,
mely nem is oly csámpás,
amint azt az angyalok egyike szemlélteti,
Pamela Anderson: nagyasszony,
évente miatta zárandokolunk el a szomszédos szigetre
és ha le is késsük a misét,
sehogy se szabad elszalajtanunk
a mi fonnyadó asszonykánkat,
tiszteletére a szigetek közti távot
már le is úsztuk,
áttáncoltuk az ünnepi éjszakát
és a fociturnét is lerendeztük.
Hisz tudjuk –
a nagyasszony évente csak egyszer jelenik meg.
Már másnap a játék helyszínéről,
a falu közepén levő kicsiny térről,
ahonnan már régóta
Amerikába szokás távozni,
eltemették a farsangot
és elropták falusi táncokat,
Joint Airoval viasszaszállt az égbe.

Széles csípő

Pareod* terítsd magadra, asszony,
és széles csípődre invitálj!
Hány gyermeket is szültél
s párat talán meg is gyilkoltál.
Médeiaival vetekedtél,
kit a görög eposz fennköltén emleget?
Hisz, mint az aranygyapjat
kereső Iászón,
én is gyermekeimre féltékeny pillantásokat vetek,
akik a széles csípőn
homokvárat készítenek,
minden szeretődre,
akikkel dolgod akadt,
az időre, amikor mezítláb járkáltál...
Ezért is csípett belém egy darázs.
Sebzetten hulltam a homokba,
valaki levendulával dörgölte be a csípést,
ficánkoltam, mint a halak,
amiket nemrég kifogtam.
Az égbolt levetkőzött,
szóttalan.
Sarkam sebéből vér csepegett
s lassan elbúcsúztam.

**Pareo (spanyol) – Spanyolországban elterjedt széles kendőhöz hasonló, helyi ruha elnevezése.*

Mindannyiunkat magával ragad a szél

A bóra második napján,
amikor – hogy is volt? –
énekleckére mentem,
az utcán egy hosszú, fehér
kígyóra lettem figyelmes.
Rákiáltottam a fenyves fivérekre:
kitartás veszteg! –
de mégis egymás után ledőltek
és kettétörtek.
Délután,
amikor – hogy is volt? –
csónakom a vízre tettem,
hazavitettem a csészát
s közben kunyeráltam pár palacsintát.
Valahonnan
trombita hangja harsant
s a sziget felett dörgött, dübörgött.

Kicsike kunyhócskánk

Kicsike kunyhócskánk,
csókjaink titkos helyszíne,
fedél nélkül áll,
se ajtaja,
se ablaka.
Kicsike kalibánk
üresen áll:
se ágya
se asztala,
se széke,
de megvan mindene:
a fedél helyén: csillagok,
az ajtó helyén: tengerek,
az ablak helyén: egek s fellegek,
az ágy helyén: algák,
az asztal s szék helyén
kövek és sziklák
és a küszöb előtt
papucs várdogál.

Olib*

*Berta Bojetunak***

Olib létezik, te azonban nem, az igazság szent. A ház ablakából madárszemekkel figyelem a szigetet, melyekkel már sohasem láthatlak. A halász énekel, a szamár legel. A levelekre cseppek peregnek, az égbolt még mindig sír. Isten akarja így.

Most varjú vagy, ki a kőkerítésen az ajtó mellett elhaladva a kertben lépdél. Így sétáltál Ljubljana Óvárosában is. Minden ember, az olibiak szerint, megleli saját lámpását és szigetét. A szigeten, ahova

biliárdodat elhoztad, új mólót készítenek. Azt hiszem, nem tetszene neked. Hagyjuk most azt az asztalt. A Fehér virág megházasodott és Amerikába távozott.

Tudom, hogy versem lehangoltan szól, de hat, ahogy mondtad. Csak egyvalami vigasztal – ennek az utazásnak a végén fivérként és nővérként találunk majd egymásra.

**Olib – Olib a zadari szigetvilág azonos nevű szigetének nyugati partján fekszik, a sziget egyetlen lakott helye.*

***Berta Bojetu – Boeta (1946 – 1997) Mariborban született, szlovén költőnő, író, színésznő. Két verseskötete jelent meg: Békaúrfi (Žabon 1979) és Szavak Karlstein házából (Besede iz hiše Karlstein 1988), és két antiutópikus regénye: Filio elment (Filio ni doma 1990) és Madár ház (Ptičja hiša 1995), amiért 1996-ban elnyerte a Kresnik-díjat. Versei magyar nyelven az Üzenet 2005/2. számában olvashatók: <http://www.zetna.org/zek/folyoiratok/101/bojetu.html>*

Esőtánc

Az indián varázsló hivatása,
hogy az esőtáncot járja.
Az angyalok és a madarak elcsendesednek,
ha felhő fedi az eget.
Az én fejem négyzet
a négyzeten.
Amikor szárazság fenyeget,
a gazda nem óbégat.
A költőnek mindegy.
A monszun és a szárazság miatt,
a varázsló és a gazda miatt.
Verse könyörgés
kettejükért,
mindenkiért.

Tükrök háza

A tükrök házában az ablakok
reteszre vannak zárva.
A szigetlakó lányok
fülükben aranyindákat viselnek.
A költészet mentette meg az életem,
a költészet a mindenem.
Álmodozom, bárcsak megmenthetném
a költészet életét,
hogy a mindenségé legyek.
A virágzó agávé már a végét járja.
A daloló költő is haldoklik.
Hisz ez örület.
Ok nélkül csak a bolondok
s a költők ajka mosolyog.

A tükrök házában az ablakok
reteszre vannak zárva.
Kitárom az ajtót – nem az Énemnek,
Neked!

Eine kleine Nachtmusik

Egyszer
minden a végéhez ér,
akár a csillaghullás,
az égbolton
figyeltem fel rá.
Egy derűs ember
társaságunkban
azzal élcelődött,
hogy az üstökös farkából
lettek a medúzák
majd a tengerbe hulltak
s elszaporodtak.
Elmosolyodtam
s azon morfondíroztam,
hogy nem is volt időm
semmit se kívánnom,
ahogy az ilyenkor lenni szokott.
Most már tudom, azt kívánnám,
bár sohase
feledném el az éjeket,
mikor a csillaghullásra figyeltem,
ahogy áthaladt az ég felett,
ugyanígy egyszer majd minden a végéhez ér,
én pedig a halál
birodalmának árnyékában ténfergek.

Egy rövid, egy hosszú

A figyelmes olvasó
már biztosan észrevette,
hogy e kötet versei
úgy következnek egyre másra, mint egy lemezen –
egy hosszú, egy rövid.
És így végig...
Mit tegyek,
ha az olvasónak előző verseim
jobban tetszettek,
versek egy másik,
szent időből,
mikor még kézzel írtam őket,
de most számítógéppel.
Vagy mindez csak humbug istenről,
szerelemről,
színes álmokról
és fekete-fehér valóságról,
valamint trükközésről, mint ez itt,
ahogy egyre-másra következnek a versek:
egy hosszú, egy rövid.

Hatalmas falak

A festő, aki befestette a Hatalmas falat,
egy költőről s a költészetről faggatott.
Hirtelen nem is tudtam válaszolni neki,
ezért feleletül ezt böktek ki – Hatalmas falak,
meredek sziklafalak a sziget délnyugati részén,
a birtokában vannak,
ezért lőtt rám.

Már az alagútban voltam,
amikor fejemben még mindig a festő szavai visszhangzottak,
az utolsó ez volt: „Ez az enyém!”

Mielőtt meghaltam,
gondolatomban igyekeztem felidézni a napot,
amit a Hatalmas falakon éltem át,
a napot, ami eléggé szépnek tűnt, hogy meghaljak.
A módszert már réges-rég megtanította nekem egy indián
varázsló, hogy könnyebben aludhassak el.
Először a kék színre mázolt sziklákat pillantottam meg,
jóllehet a festő utolsó performansa óta több év is eltelt.

Nem tudom, utána mily jogon emelt panaszt a Miko mulató
előtti fenyőfába fúródott szörf miatt, állítólag a fának is fáj,
de hisz a színesre mázolt sziklák is éreznek fájdalmat.

Ezért simogattam meg őket,
bőrük sima volt és vőlegényként illatozott.
Ez felingerelt, ezért levetkőztem
és kapcsolatba léptem velük.
Először fentről álltam neki,
a tengerbe merültem, majd alulról is nekifogtam.

Halak csapata közt úsztam,
körbejártam a szigetet, amit Szicíliának neveznek,
és átúsztam a barlangon, jóllehet rettegtem,
szinte teljesen lila lettem, mint a barlang köve.
A felszín felé úszva újrászületésemet éltem át,
e tapasztalat a halálhoz hasonló, biztosan feléje tartottam,

csak hogy a fény világoszöld volt és nem sötét, mint a tinta.
Kiúsztam a partra
és a lépcsőkön a legmagasabb sziklára másztam.
Tekintetemmel közrefogtam magam alatt a szigetvilágot,
mintha éreztem volna, utoljára látom,
és felkészültem az utolsó ugrásra.
Grujica felett búcsút intett a Nap,
kis idő múlva a világítótorony mutatja helyette a hajósoknak az utat.
Arra gondoltam, hogy e napon, mintha csak meghalni lenne jó,
felkiáltottam: „Hej, halihó!” és a szikláról a tengerbe vettem magam.

Költemény Diego Armando Maradonáról

Diez,
bocsáss meg nekem, mert színed előtt csak úgy elmentem,
anélkül, hogy meghajoltam volna előtted.
Most pedig, amikor vasárnap van, a labdarúgás napja,
és ismét előtted állok,
mellemet verem
és bűneimre emlékezem.
Sajnálom, hogy elárultalak téged, nagyon sajnálom,
árulásom nagyon szánom-bánom, aki mindenható vagy
és minden tiszteletre méltó.
Amikor a pályára futottál,
az égen két Nap ragyogott fel.
Az indiánok Mexicó City Azteca Stadionjában
félelmükben lehajtották a fejüket,
azt hitték, hogy csoda történt.
Én pedig a kollégiumban takarómba burkolóztam,
hogy rám törő remegésem eltakarjam,
amikor ezt a csodát a tévében néztem.
Sőt, a közvetítő még azt is elmondta,
hogy elfedted a Napot.
Aztán ajkai kiszáradtak,
mert Istent látta játszani,
ahogy milliók hívő tömege szokta ennél a misénél.
Diez kinyújtotta isteni karját, isteni ujját,
és ezzel mutatott rá a rablókra,
akik tőle és népétől
ellopták földjét,
és bűnhődniük kellett.
A bosszú, melyet készített,
borzalmas volt és végtelen.
Isteni lábával teljesen szétverte az ellenséget,
de előtte még kegyetlenül eljátszadozott a labdával,
úgy, hogy azt bal lábához tapasztotta.
A felvételen jól látszott,

hogy az nem labda volt,
hanem az ellenség levert feje.
Jöllehet a Maldiv-szigeteken elvesztetted a csatát, te bátor katona,
de Mexikóban, amikor felemelted az arany serleget és
megcsókolta azt, a háborút megnyerted.
A te jószágod mérhetetlen,
kedves tudtál lenni a kedvesekhez
és kemény a keményekkel.
Az istentelent, aki vakmerő módon
arra vetemedett, hogy Barcelonában lábadat eltörte,
rettenetesen megbüntetted s disznóvá változtattad.
Teljes dicsőségben tértél vissza,
és folytattad az igazság hirdetését.
Megtanítottál minket arra, hogy a fűvön való futás: imádság,
számtalan labdarúgási parancsolatot adtál,
és örökre lefagyasztottad a tízes számot.
Beírtad magad a királyok könyvébe,
királlyá váltál, már rég azzá kellett volna lenned.
Ők pedig kövekkel dobáltak meg és levágták a lábad,
amint ezt Teherán utcáin teszik a tolvajokkal
és a drogkereskedőkkel.
Szemrehányást tettek neked az isteni por miatt, és megfeszítettek,
hogy szemedből könny helyett vér folyt.
»Diez, a foci királya!«
gúnyos kacajjal kiáltozták feléd,
úgy mint Barabásnak melletted,
te pedig nem hittél a fülednek,
azért, mert tudod, hogy csak az egyetlen és egyedüli vagy,
a foci egyedüli, igazi királya.
Most alázattal imádlak és könyörögve kérlek,
hogy bocsásd meg bűneimet,
úgy, ahogy akkor apámnak könyörögtem,
hogy vegye meg Ausztriában mezedet,
világoskék csíkos ereklyédet,
fehér betűkkel és a tízes számmal.
Én marha pedig a mudiál után

a piacon egy siptárnak* eladtam,
és elárultalak téged, jóságos Diez.
Bocsáss meg nekem azért, mert bűnöm kétszer nagyobb,
mint ahogy azt gondolnád.
Húsz év után
isteni öltözéked
ismét láttam Szöul piacán
és megint letagadtalak, hátat fordítottam neked száz dollárért.
Bocsáss meg nekem,
mert színed előtt nem hajoltam meg,
annyira fáj nekem, hogy elvesztettelek téged,
hogy még most is hullnak könnyeim,
ahogy neked is folytak,
amikor Bonbonieriben elbúcsúztál.
Írok majd Ki Ma Jun-nak
és megkérem, hogy menjen el a szentélybe,
és keresse meg az ereklyét,
a tízes számú mezt,
és küldje el nekem.
Még csak azután, hogyha magamra öltöttem,
válik teljessé ez az imádság.
Így felöltözve megyek el Nápolyba
és felkereslek kápolnádban,
meghajlok előtted és gyertyát gyújtok neked.

**Siptár – Az albánok gúnyneve*

Zsoltár

Az Atya: szemeim ura,
fény a homályban;
olyan a Fiúnak, mint napsugár
a nappalnak.
Testével a deszka fölé hajol;
kezeivel világot alkot.
Ceruzáját füle mögé tűzi,
Istentől kapott
tervek szerint alkot.
Figyel – a távolban gyülekszik a had;
ha felüti fejét a gonosz,
ő is erőtlén.
A gyerekeknek fából pajzsot készít,
és átöleli őket.
És lásd – nyoma sincs a rossznak,
mert igazságos.
A nyáj pásztora
és az Ige alapja.
Nevét Máriától kapta,
fény árad belőle.
Tekintélye hatalmas,
mint a tölgyfa.
Az élet műhelye
végtelen szeretetre
oktatta.
Megadja
mindennapi kenyerünket.
Ha el is vesznék a sötétben,
nincs mit félnem,
hisz szemeim ő alkotta, hogy lássák:
a szemek az Atyát, az éjjelek a fényt,
a nappalok a napsugárt.

Boldogságom miatt aggódom

Boldogságom miatt aggódom,
a hó elolvad, de nekem mindegy,
Isten, ha el is hagy, még mindig hiszek,
a vezért lelövik, de csak bámulok,
a herceget szinte betemeti a lavina, de elhúz mellette,
Perzsiában háború dúl, de szinte észre se veszem,
a mozgás rendetlen, de sajátos a ritmusom,
Annát Rómában krízis kerülgeti, de alig segíthetek rajta,
azt mondják, Németországban csak a szegényeknek
van gyereke, de elviselem a sértést,
az emberek a parkolóhely miatt veszekednek, de mi közöm hozzá,
az autóülésekre föld szóródik, de nem zuhanok ki,
biciklim belsője kilukadt, de elviselem,
a varrónő élére vasalja nadrágom, de nem tiltakozom,
a tintahalért túl sokat fizetek, de csak elveszem s megyek,
amit megeszek, kiürítem, de mit tehetek,
a focista az edzőt fenyegeti, de szemem se rebben,
a pulóver kiesik az ablakon, de meg se moccanok,
pénztárcám sincs, de fizetek,
tollam sincs, de írok,
időm sincs, de fecsérlem,
kiabálok, de hallgatok,
mindenütt kamerák filmeznek, de úgy teszek, mintha nem is lennének,
elfogyott a víz, elviselem,
omlik a vakolat, kivárom,
az üveg pohár megreped, arcizmom se rezzen,
a porcelán eltörik, nem lógotom az orrom,
tavasszal havazik, meg se rendülök,
vírusos levelet kapok, ki se törlöm,
reggel mezítelen nővel ébredek, de meg se érintem,
az erotika és pornográfia közti határ kitörlődött, és akkor mi van,
valaki belötte magát, de hát miért ne,
nehezen őrzöm meg nyugalmam, de mégse kelek ki magamból,
vesztek, de küszködök,

az újság mérgezi a lelket, de ennek ellenére olvasom,
rettegek, de mégis boldog vagyok,
boldog vagyok, de félek,
boldogságom miatt aggódom, jóllehet nem remélek,
annyira félek, hogy titeket kérlek, bocsássátok meg nekem,
amint én is megbocsátanék nektek, tényleg.

Hotel Celica*

Akik benne jártak, kiútra vártak,
akik kívülről látták, kapuját kutatták.
Te szögesdróttal körbevett Cella Hotel,
egy eurós koktélokat kínálgatsz,
mint hajdan a čuftot, a húsos gombócot.
A nyár első napja: a hotelben ünnepnap,
a betonkertben rózsák virulnak.
A levegőben nyugtalanság vibrál,
talán azért, mert valaha itt katonai fogda állt,
vagy tán azért, mert valaki egy új könyv kéziratát adta át.
Megelégedetten cincog a patkány a punk vállán,
kedvenc gazdája pizzadarabokkal kényeztetni folyton.
Egy asszony a széken feledte újságát
és szárnyсуhanva reppent tova, mint a lepke: Argynnis paphia.
A Lonely Planet a lehetséges legjobbra értékelte a hotelt,
ezért a beszámoló szerzője nagyon kedvezményes áron
juthatott a Galéria képeihez.
Ez meg az elmélet,
hogy négyen szerelmi intrikák miatt kerültek e börtönbe
és nem a világegyetem előtt feltárt katonai titok következtében,
de ezt nem csak a Magányos bolygó írja,
a magányos lelkek bolygójába.
Írva van, hogy vezérünket börtönbe vetették,
kinek vágya: e kis ország legyen a XXI. század fárosza.
Ki másként érti, idézze fel emlékezetében,
hogy e hotel még mindig titkos cellákat rejteget,
a fal tetején még most is szögesdrót kanyarog:
hadd emlékezzenek az élők.
Megérne egy feljegyzést,
a dohányszószoba vízpipával csak kulissza.
Az igaz, hogy a hotel architektúrája egyedülálló,
a Cella csodálatos példa:
a történelem ismétlődése a komika és
tragika váltakozása –

Chelsea hotel is kártyavárként dőlt össze, kedves bárdom,
mintha nem is számítana eleven kulturális emlékműnek,
ahová bármely költő betérhet.

A Cella teraszán vendégek békésen üldögélnek
s a fellépő együttest várják,
ahol azelőtt gyíkok, viperák csúsztak-másztak.
Majd lopva érkezik az éj, a lány a fiújához.
Trombiták helyett,
melyek egykor alvásra s csendre intettek,
refrén harsan:

»You told me again you prefer handsome man,
but for me you would make an exception ... «.
Tényleg egyesek fárasztóak, mások csúnyák,
de hát ezért is szól a zene.

**Hotel Celica (Cella Hotel) régen börtönként üzemelt Szlovénia függetlenné
válásáig, majd felújították és jelenleg Youth Hostelként működik.*

Kognitív ablakocska

A Petkovšek-parton,
ahol egy napon
fölköttes énem elmerítettem,
örökre bezárult kognitív ablakom.
Kinyitni nem akarom, soha már.
Ha a létezés milyenségét a sör minősége
alapján kellene megjelölnöm,
úgy is mondhatnám: émelyítő
s utána fejfájás kínozt.
A bolondokat még bolondabbá teszi,
az értelmeseket olykor értelmessé.
Az igazságot belátom:
ezt csupán áhítják a józanok.
Lehet: nagy, gyermeki a lelkem,
egy öreg költő közölte ezt velem,
de megvan a magamhoz való eszem.

Colosseum Mozi

Žižekről álmodtam,
Žižek* póló nélkül járt-kelt
és farmert viselt,
öve alól a hasa kilógott.
A lábán papucs volt.
Voltaképpen
éppen úgy nézett ki, mint múltkor
a Colosseumban történt találkozásunkkor,
fiával az oldalán,
akit moziba invitált.
Feleségem,
mint egy igazi vénasszony, kibökte,
szerinte Žižek csak a nagymenőt játssza,
szinte rá se ismert.
Amikor elhaladt mellettünk,
úgy tűnt, mintha hallanám,
amint figyelmezteti a fiát,
hogy sohase menjen
olyan rendezők rajzfilmjére,
„akik műremekét
a gyengéd anális félénkség motiválja”.
A fiú bölcsen hallgatott,
és popcornnal és Coca-Colával
bástyázta körül magát.
Ezután elnyelte őket
a Colosseum hatalmas torka,
majd papucsát elhajította,
és farmerében a vízbe sétált,
ahol tanítványaira lelt s keresztelt.

**Žižek – Slavoj Žižek (1949 Ljubljana), elismert szlovén filozófus.*

Felbukfencezett terület*

Nagymamámnak Hovnik Marijanak (1910 – 1948)

A lét romlást fogan –
edényünk rontás foglya.
Ki se nőtt éveink tejfoga.

A tavon hullámok
ringatják álomba
a csónakot.

Az új szem
feltárja a vár alapjait
s a tejutat.

Száraz levél-
hullás – fák
lélegzése a réten.

A falon híd –
a salakban
idő-öntvény.

A repedésekben
verőfény – gyíkok
az idő terén.

Kongó jég-
csepegés – a parton
korcsolyák.

Kémény zuhatag
hullt az égre –
madarak rajokban.

A ittas gabona
a fát alulról
vagdossa.

**Az eredeti címben (Prevaljeni prostor) szereplő Prevalje egy helységnév, a költő családjának származási helye*

A világegyetem születése

A galaxisok rajokba gyűlnek, szomjas
a Föld, végnapjait várja,
az esőt, mely már közel. A mindenség még
mindig remeg, s jóllehet a nagy bumm-ból lett,
magának a térnek ősi robbanásából, azóta már
milliárd év is eltelt s hallom a teremtés gyengülő
visszhangját. Pont vagyok, pincérinas,
valaki nevet adott nekem, mintha
hülyéskedne velem. Most ismertem fel, mily
hatással vannak a gamma-sugarak a kicsi holdakra.
Nem gyűlölöm a világot, melyben élek, jóllehet
néha azt gondolom, büntetést érdemel.
Kíváncsiságom egyenlő a csillagok mozgásának
pontos megfigyelésével, mit a kínai császári
hatalom szolgálatában mutatott ki
Yang Wei Te. Az új és rettenetes robbanás,
mely teljesen szétvitte a hatalmas csillagzatot,
egyedüli szemtanúja vagyok.

Vagy

Vagy. Itt és most. A szavak hatalma borzalmas.
Mi meg lett írva, tényleg bekövetkezik majd?
Ha rendet rakok a fiókban? Fehér lovak repülnek,

az angyalt felébreszti a reggel, aztán megcsókolja.
A káosz kiáltásában csend suttog, a veterán szava:
ne öldd meg a madarat. A tej, mely kiszalad, odakap.

Elégetnek? Fogaim alapján felismernek? Az éjjelek
táncra perdülnek, a reggelek csukott, lepecsételt levelek.
Mit nem ismerünk, amiatt nem gyötrődünk. Emlékezz, csak

hét darab kenyere volt Krisztusnak. Az ő emlékezetére
cselekszem ezt. Vagyok. Voltam s leszek.

A kaktusz feldől, halálos sebet kap, a víz nem vér.

Fény legyél.

Pozitív totál*

*Alojz Krivogradnak** – Futynak,
bárhol is van.*

Tegnap este átöleltelek, mint akkor, amikor
utoljára öleltelek át. Az ölelés testbeszéd,
a kéz érintése identitást határoz meg. A szoba
levegője elektromossággal telt, mint mikor

eloltod a villanyt és végighúzod fejedet a pulóvert,
s szikrákat vet. Ma advent második vasárnapja van,
ezért és miattad gyújtom meg a második gyertyát.
A koszorú tűlevelei a bőrömbbe szúrnak. Vétek az, hogy

élek? S hol vagy te s hol vagyok én? Az oszlopokról
jégkardok lógnak, Ljubljana fehér. Hallgatnak
az ágyúk, a barikádok maradtak. Miért,

ha létezik pozitív totál, még képekben beszélni?
A patkány, ha meghal, alsó állkapcsa megremeg,
ristus sardonius. Most már értem, a halált festetted.

**Pozitív totál – Szójáték. Az eredeti fotós szakkifejezés: „totalni pozitiv”
(totálisan pozitív) szavainak felcserélésével.*

***Alojz Krivograd – Futy (1964 – 1993), szlovén fotoriporter, aki 1988 – 1989
között Koszovóban dolgozott. A 90-es évek elején a balkáni háború eseményeit
kapta lencsevégre, a képek Times és a Stern újságokhoz is eljutottak. 1993 után,
mikor börtönbe zárták Foča környékén, minden nyom eltűnt vele kapcsolatosan.*

Un chien andalou*

A parasztok szénát szárítanak, a jászlak szagosak,
az utak illatosak. A Hold szeme szinte kerek,
a borotva pengéje készen áll, hogy a szem-
fehérjébe vágja éles, ezüstös vonalát. Arcán

ki tudná megszámolni az összes szeplőcskét,
ki ismerhetné minden fűszál nevét,
ki készített nekik ruhácskát, mikor
hallgat el a tücsökciripelés és merre

fészkelnek a madárcák? Fenséges lehet élni,
de én képtelen vagyok a nevedben
gyilkolni, Egyetlen. Ezért a penge

élet meg se érintem. Csak hozzád esengek:
kegyelemért, a füled mögötti ceruzáért,
már csak az írás s ugatás érdekel.

**Un chien andalou – Andalúziai kutya – 1929. Rendezte: Luis Buñuel.*

A halál árnyéka

A halál árnyának országába fény szüremlik,
a fekete varjú, a körmentek ura, egyre ontja
könnyeit. Boris Mihalj* kézen állva jár,
elmossa a festményeket, Lidóban várja spájza...

A fehér égbolt epreket zúdít alá, a jégkirálynő
belőlük sokat megkíván. Az albánoknak ez
semmi gond. A forgatókönyvíró, övig meztelen,
a kétely diskurzusával avatkozik bele

az estélybe. Ó, Istenem, zúzd szét a csatornában
keletkezett jeget, hogy a gyerekek, akiket
saját patkód képére formáltál, hóval fürdjenek és

hógolyózzanak. Kétségtelen: ülep nélkül olyan a nő, mint
falu templom nélkül, és én, a bukott angyal, még mindig
reménykedem, hogy megadhatod, amivel nem is rendelkezel.

**Boris Mihalj, szlovén festő, színész*

Betemetés

Istennel játszottam, daloltak az angyalok, pár nő is jelen volt. Életemben először egy olyan helyen találtam magam, ahol ki tudták

ejteni a nevem. Azt mondtam: örömet felolvasnék nektek valamit. *Connaissez-vous l'optimisme?** Két férfi ugyanabban a pillanatban

nézett össze és tudták: ez az. A körön kívül álltunk és ismételtük: „Hough!” Igekötéssel lélegzem, a köldökből ered minden,

a világ s a virág. Csillagporos a ruhám, szemeim begyulladtak. És ha egykor, Vito, nézni is elfeledek, ezt a csillagszórás okozza,
a betemetett por.

**Connaissez-vous l'optimisme (fr.) – Ismeri az optimizmust?*

Összegyűjtött művek

Elveszettként e világban, az éjben, még három-négy
kötetét beszereztem, jóllehet már van belőlük
pár, de tudni kell, hogy egy rakás művet

alkotott. Most tényleg azzal foglalatoskodom, amin
néha, a katonaságnál csak fittyet hányva kacagtam:
a hivatásommal. Van telefonom és kis zugom. A szomszéd

zörömböl. Néha egyszerre telefonálok, olvasok és
iszom. A gimnáziumi diáktársakkal minden évben
alig találkozunk. Eleitől fogva legkitartóbban

borókát gyűjtögettem és elsőnek öltöztem fel. Az
utcákon a párok csodálkozva bámulnak, ha magamban
beszélek. Az összegyűjtött műveket szerkesztem. Aztán
majd az istenek is teljesen nyugovóra térhetnek.

T. B. (Thomas Bernhard)

Kitöröltél*, mindent, mit megérintettél, kitörölted, ez az igazság, a kertészetet, a könyvtárat, az üvegházat, a szilvaültetvényt, a nevetséges kórházat, a németek építették, ahova begyömöszöltek,

besuszteroltak a fürdőszobába, betakartak pokróccal, betegségnél is súlyosabbal, ez alól írsz, hogy soha többé ne kelljen visszatérned a szobába, ahol éppen annyi férfi hevert, mint a tizenkét apostol,

közülük az egyik a vizit után hazajárt
istállót építeni, és egyfolytában köhögött,
zsebkendőjébe köpte köpetét, mi vértől

vöröslött, ám egy reggelen felébredtél,
és megérezted, hogy ez nem lehet a vég, még
van mit mondanod, és másodszorra is felkeltél.

**Kitöröltél – Utalás T. Bernhard: Kioltás [kitörlés, eltörlés] (Auslöschung) c. regényének a címére.*

Le voyage imaginaire

Az út mentén fenyvesek, imaginárius találkozáshoz
vezetnek, eltűnnek, ahogy Európa foszlik szét.
A törzs sámánja művéről leemeli kezét,
és a kelyhet elereszti. Előtte még befedi terítővel
a skatulyában lévő embereket, majd a piramis
csúcsára helyezi. Ezzel sugárzás elé gördít akadályt.
Kilenc napja mostam meg utoljára a fogam
és arcom. Amikor a nullán vagyok és
megpillantom a tengert, kiabálni kezdek és karjaimmal
verdesek, mint a skatulyás emberek. Ketten
a maguk orra után mentek a Paradicsom fele. Egy helyiségbe
léptem, mely egy ideje már feltartóztathatatlanul
hívogatott. Félrehajtottam a fényt, hogy
jobban lássak. Az asztal mögött a hármas-
egy Isten ült, széles mosollyal az ajkán.

Petra

Kivagyok, teljesen kivagyok. A bőröm szólongat. Kapcsolatba lépjek vele? Mi vagyok én az egyhez képest, hogy kék angyalok spriccelnek vízzel? A tavon csónak evickél. Ezt látom, mert madárperspektívából szemlélem. Tudom, hogy bukásom tartós lesz. A csónakossal rögtön összeismerkedtem. Elmagyarázta, hogy az alvilági szigetekre vezet. Karjai hatalmasok, apáméhoz hasonlók, ezért is hittem neki. Ha pingpongozunk, olyanok vagyunk, mint Henry Miller és japán felesége a csendes-óceáni partokon. A fehér asszony medvével táncol. Az újvidéki cigány Petrović velem beszélt és énekelt, hogy nem szereti az őszt, mert lehullnak a levelek, ha ehhez ragaszkodom, akkor bárki a kalapomra zuhanhat. Mielőtt a black out-ba zuhantam, eperbort ittunk. Kivagyok, biztosan kivagyok. Kiteregettem a ruhákat, ahogyan kérted.

Szellő

Felgyújtottak, hét nap alatt elégttem.
Esőcseppekkel oltogattak. Teljesen feketén keltem fel,
mint ördög és angyal. Liza megrettent tőlem,
mert arcom felperzselődött. Ő szereti az angyalokat,
ezért semmiképpen se ártana nekik, jöllehet megtehetné.
Amint ezt kimondta, már a földre huppanva recsegett-ropogott
a könyvespolc. Én a szavak erejében hiszek, ezért hallgatok.
Fázom és vonaglom. Éhezem és könnyed vagyok.
Madárként csipegetek. Mindenkiel iszom,
ezért a véretem adtam. Ha van, adok. Mindent odaadtam,
az utolsó fillérig, az utolsó cseppig. A honorárium: tisztelet.
Én a tiszteletem elvesztettem. Remélem, estig kibírom, ha mégse,
keresek magamnak egy padot. Amerikában a ló a szent
állat, nem a pásztor. A szellő keze a görkorcsoyapályán
a lányok szoknyája alá nyúl. Peter Semolič: szellő.
Arcáról dinnyét eszem, amíg tele nem issza magát
vízzel és szétfoszlik. Amikor kiszárad, ismét össze-
áll, mint egy kirakójáték. Ez beindítja a bizsergést.
Ez a csoda. Ez a szikla. Cipőm kioldódott,
nem volt már elegendő spárgám. Sohasem hittem a pénzben.
Mutatóujjam begörbítem, mert igazat beszélek. Aki igazat beszél,
azt nem az iskolában tanítják. Az a liftben reked, míg rá nem találnek.
Nem vagyok már kicsi, most nagy vagyok, e felől nincs kétségem, és
meg is házasodtam. Feleségem van és gyerekem, aki engem tükröz
vissza. Belőlem Isten szól, mint a szandálból. Üregembe, számba,
filozófusok zarándokolnak, hogy felszereljék nyelvem,
amire ráharaptam. Mind kész örömmel segítenének rajtam, ilyen
a filozófiájuk, ám nem akarom megmutatni nekik, mert
félek. Jöllehet tudom – ne szólj nyelvem s
nem fáj a fejed. Minden gyermek keresztapja vagyok,
akik körém gyűlnek és elhozzák játékaikat.
Szűnyogok csipkednek. Harangszó hallatszik, emberek
temetésről érkeznek. Nem vagyok magam, látod, ezen a lapon, mely
sosem fehérül meg, mint a tied, száz láb haladt át. Segítsetek.

Les ballons

Minden,
minek lennie kell,
megíratott – ballonok.
Talán Dan fele repülnek.
Isten,
aki fentről tekint le ránk,
szörnyen fáradt lehet,
arcára van írva.
A világ
telis-tele gyereksereggel,
rablópandúrt játszanak.

A Hold
a Föld árnyának
magvába hatol,
a seregélyek a városba költöznek.
Már minden itt van –
a Ballonok, Isten, a Hold, a Föld.
A találka viasza
kettőnk halálos erejét formálja.

Próféta

A kenyér arcában keresed utad. Szemed
kiégeti a nap, s majd vakon kóvályoghatsz.
Hajszolod magad, de meg se látszik rajtad. Imádkozol,
hogy meghallgatásra találj, de nem lelsz meghallgatást.

Semmit se várj, még a szél leheletét se. Semmit. Széttöri
karod és átdöfi lábad. Éppen az, amitől leginkább
féltél, esik meg veled. Lovak vonszolnak végig
a homokban, mint valami húszsákot. Megfosztanak

szavaidtól, melyeket a falvakban hintettél szét. Mindened
elveszik, bohóc rangodat is. Képtelen leszel felszedni
kalapod, a kalap szed fel téged. Valaki egy papír-

kosárban enged majd le a Níluson, hogy az éjszaka
le ne gyilkoljon. Visszaemlékszel a kenyér arcára, mamád
ajkára. Senki se próféta a saját hazájában, suttogják.

Caetano Veloso*

A csíkos madár keresztbe teszi lábát,
és kitárja karját,
így tartja gitárját.
A szervező bemutatja:
íme Caetano Veloso.
Ritka egy madár –
óvatosan közeleg,
s a várakozó lelkek ablakán zörget.
A másik madár hívására
nem is válaszol,
aki az auditóriumból rikácsol.
Saját dalát dúdolja,
mely egyben a mi dalunk is,
a mi fiatalságunk.
„Az élet csak egy pillanat...”
álomba ringat.
Elfeledtük ez egyszerű szavakat,
melyek Zidaneként mellbe,
szíven fejelnek.
Ezért eszmél fel az auditórium,
és hallgatja a furcsamód daloló,
csicssergő madarat.
Ha egy pillanatra elfeledi énekét,
úgy rémlik, hogy ő is felébred.
Aztán tovább küzd
és új dalokat fűzöget egybe,
koszorút fon belőlük,
és kész a cserszömörce.
A kín és
forráság napjai
csodamód, mint a pára, elillannak,
akár az aszfaltról a pocsolyák.
A madár pedig csőrével mutatja nekünk az utat,
mint a már réges-rég elfeledett

népdalbeli madárka.
Egy másik madár kénytelen iderepülni,
hogy utat mutasson,
amiért fizetünk.
Fizetünk, mert szégyelljük
és nem tiszteljük magunkat.
A csíkos madárka pedig továbbra is csak csicsereg,
és kellemetlenül tárja szét lábát, karját.
Gesztusával adja tudtunkra,
mintha elege lenne a tapsból,
kellemetlenül érinti.
Hisz ő tudja,
hogy üzenetéhez nincs szüksége tapsra,
hisz ezzel csak a kollektív emlékezetet élesztgeti:
a tél homályos napjait,
azt a dolgot,
ami miatt szívünk dobog,
midőn mezítláb és feltűrt nadrággal,
kéz a kézben
sétálgatunk a parton, Silbától
a Bahiai-öböl mentén.

**Caetano Veloso – brazil énekes, zeneszerző.*

Feneketlen szakadék

Mikor
majd
legközelebb
is
begombolod
kabátod
gombjait,
kérlek,
vigyázz
magadra:
hogyan
hova
lépsz,
ugyanis
azt
álmodtam,
hogyan
e
kedves
tevékenység
közben
a
semmiben
lépkedtél,
és
egy
szakadékba
zuhantál,
ahonnan
nincsen
visszatérés.

Coitus interruptus

Magadon segítettél, egymagad,
én a tengerparton heverésztem,
és lopva figyeltelek.
Egy sárkányhal a homokba fúrta magát,
és az óvatlan fürdőzőre lesben állt,
hogyan megszúrja.
A fájdalom borzalmaskodik,
vödör forró vízben kell megölni e lényeket.
A messzi távolban valaki halat tisztogat,
sirálysíki hallatszott onnan,
mintha Klimt képéről szállt volna le.
Ezekben a napokban meglátogatott a múlt.
Haja rövid volt, cigarettával a kezében,
tizenöt éves lehetett,
ám úgy tűnt, mintha
tegnap történt volna.
A múlt iránt egyértelműen féltékenységet érzek.
Ezen morfondíroztam,
mikor a tengerparton heverésztem
és testedet szemléltem,
hullámszerűen kezdett,
görcsbe rándult,
és lassan megnyugodott.
Felém fordultál,
és kedvesen felém intettél.

Szerelmünk halálának napján

Szerelmünk
halálának napján
éjszaka honolt.
A kő fehér és forró volt,
a tenger erővel tombolt.
Csak úgy rémlett,
mintha segélykiáltásokat hallanék,
s hogy ajkadon karika-pirszinget szúrtam át,
ahogy azt a kalózok szokták,
akik házasságunk
napján, éppen akkor,
a násznépet alkották.
Örületes – már sírásókká váltak,
akik a koporsók után kullognak
s csontvázaknak tűnnek.
Némelyek még táncoltak is
a hétnapos halotti toron,
a maflák!
Furcsamód – szerelmünk ott haldokolt,
ahol megszületett:
a szerelem és gyűlölet szigetén.
Az idevalósiak azt mondanák: „Bármí megeshet!”
Tényleg – ha rekkenő a hőség,
minden lehetséges.
Ha egymástól elfordulva
végre elaludtunk,
azt hittük,
hogy végleg eltemettük.
S midőn felébredünk,
rájövünk,
hogy feltámadt szerelmünk.
Ott ragyogott az égen,
ahova Főnixmadárként reppent,
majd ismét felvillant.

Hanyatt vágódtam
s e csoda előtt hajlongtam.
Oly nehezemre esett, mint Júdásnak,
hiszen én voltam az,
ki csókkal árultam el a szerelmet,
mi kettőnk között létezett.
Hála istennek,
hogy életben maradtam,
és e feltámadás tanúja lehettem,
hogy ismét megünnepelek
szerelmünk újbóli születését,
és halálának napját,
mely éjszaka volt.

Drágám

Az éjjel az égbolt orcáján
Szent Lőrinc könnycseppje folydogált.
Egész éjjel hulltak, a földre csepegtek,
hogy áztassák száraz ajkad s a földet.
Ám nem víz áztatta,
hanem tűzláng.
Feléd az út, drágám,
a zúgó hullám s a csendes part
ígéretéből volt kikövezve,
mely tenyerét egyengette.
Nyelves csók!
Az ég párnáján sirály vitorláz.
Tekintete szűrös,
mint az íróé,
ki történeted meséli,
Drágám –
a fehér táltos paripa legendáját,
aki egy éjjelen a faluban megjelent,
és szerelemmel itta tele magát.
Tettét sóváran vágyni,
egy angolna igyekezetéhez hasonló,
hogy a tartályig kússzon,
és ívásba fogjon.
Az ígéret partja!
Törött csónak, mezítelen borda.
Az ágakon zacskók,
a sziklák tövében törött üvegszilánkok
és leszúrt kopja.
A kétezer egyes év első nyara déli és őszi illatot ont.
Bennem a Hold, a Via Buonna serra tele csillagokkal.
A dolgok állása az időn átpereg,
mint homokórában a homokszemek.
A tenger mélyén át kék fény hatol,
e jel

jelölte meg születésünket.
A szigeten, amelyre a csónakból kell kiugrani,
féltékenyen, mint a tengeri gerle,
az atlantidi gyűrűt rejtegeted.
Valaha majd gyermekeid ujjaára húzod,
mint mi ketten,
akik képtelenek vagyunk elfogadni a világ konvencióit,
melyben élünk.

Összeráncoltad szemöldököd

Összeráncoltad szép szemöldököd,
és megláttad bennem a kölyköt,
aki a magányos szigetre hajózva
folyton arról gagyogott,
füle mint sajog,
ha a tenger mélyére merül;
járás közben mint szenved,
ha tengeri sünnre lépett;
s mint éget bőre,
ha perzseli a nap fénye.
Az igazi kölykök, kik a csónakban voltak,
eközben felnőttességet játszottak
és kérkedtek,
mily értelmesek,
hogyan az iránytűhöz értenek,
mily nagyok,
hisz tudnak pagi csomót kötni,
és mily erősek,
akár a horgonyt is felemelik.
Palackpostát hajítottak a tengerbe,
üzentek: bár lehetnének már minél előbb felnőttek.
A bennem levő kölyök meg csak egyre mesélt neked:
mily szindrómák,
őrültségek és megrögzöttségek,
félelmek és zavarodottságok kínozzák,
feltehető szeretőkről,
hogyan felrántottad másik szemöldököd,
míg nem estefele,
midőn alábukott a nap,
és a sziget felett,
ami előtt elhajóztunk,
vérben ázott az esthajnal,
a motor elromlott.
Nem maradt más megoldás,

megmarkoltam a súlyos lapátokat
és a szárazföld fele eveztem.
Leeresztetted szép szemöldöködet
s ragyogó szemekkel szemlélte engem,
bennük vér visszfénylett.
Amikor a mólóig eveztem,
tudtomra adtad, hogy felnőttem.

Delfin

A csónakban nyugalom honol,
a halászokat eltölti a büszkeség,
jóllehet kezük bütykös, véres
és hólyagos.
Ezért, fene se tudja honnan,
megjelennek a darazsak.
Visszatérni a kikötőbe: a megtisztulás,
az indulás várakozással teli.
Az óceán hatalmas, alvó vadállatként
lassan emelkedik.
Esteledik,
az égbolton felhők úsznak
és a nappal huncutkodnak.
A csillagok felkeltét várják,
hogy nyugovóra térhessenek.
A nap csak kitart az égen,
és eszébe se jutna,
hogy elmerüljön a hullámokba.
Izzik, mint az atomkísérlet miatt
aktivált bomba.
Aztán gyengéd szellő fuvalma
lebdes a vizek felett s halacszkák csapatát űzi tova.
Habzón fodrozódnak a hullámok,
mint valami hatalmas birkacsorda.
A tengerből egy delfin fekete
teste emelkedik ki lassan.
Háta sebes,
motorcsónak propellerje sértette fel.
A delfin lassan, szép lassan ereszkedik a mélybe,
és hatalmas farkával legyint egyet,
mintha azok tekintetét szeretné elűzni,
akik rejtelmes gonoszságukkal sértették meg.

Csupasz-sziget*

Jönnék napok, mikor úgy rémlik,
mintha mindannyian a Csupasz-szigeten lennénk.
Az egyik helyről a másikra
görgetjük szikláink, majd ismét vissza,
anélkül, hogy tudnánk miért.
Sziszifusz műve annyira kimerítő,
hogy többségünk foga kihullott.
Közülünk páran földre rogytak
és örökre elaludtak.
Mi, az élők kérdezzetjük
e cselekedet értelmét,
s hogy minek is küzdeni többé.
E pillanatokban anyádat teszed felelőssé,
hogy a világra szült és
apádat, hogy megtermékenyített.
Legszívesebben mindkettőjüket megölnéd,
ha tehetnéd.
Hajók cirkálnak a sziget körül,
róluk strázsák lesnek rád.
Ezt tudod, mert érzed,
precíz tekintetük
a távcsövön át is perzsel.
Évek óta vagy itt,
mintha sehova se távozhatnál.
Víz nélkül, mosakodás nélkül.
Szegényes az étel,
s nincs is.
S amikor már elveszted a reményt,
eső cseperészetet végre,
tán csak elhozza a megváltást.

**Goli otok (Csupasz-sziget) – Rab-szigettől keletre helyezkedik el ez a kis kopár sziget. Tito 56-ig ide záratta saját riválisait és a szovjet birodalom szimpatizánsait, majd később a rendszer politikai ellenségeit. A börtönt 1988-ban zárták be.*

Kenyérért megyünk

Kenyérért megyünk,
a protokollnak vége,
a zadari herceg
a tengeren át távozott,
a horizont fele.
„Nézd, azt a giccset!”
„Nézd, azt a giccset!” –
szólt cinikusan a skiper,
az alkonypírra mutat,
Velebit felett hajnal hasad.
Pár perc
s feltűnik a nap.
Fekete vámpírok
ballagnak haza,
a világosság gyilkos sugarai elől iszkolnak.
Előtte azonban – kenyeret!
Elmegyünk kenyérért!
A pék fehér karja
cipókat dagaszt,
kocsikra pakolja,
mint a lurkókat,
majd a kemencébe
sülni, keményre.
Érzem,
mint kel tésztája,
mint kel fel a nap.

Cica holdfényben

A cicát figyeltem,
a teliholdnak állt.
A hold sápadt volt,
a cica fekete.
olykor a szoknyák
alá nézett,
és magára vont a figyelmem,
képtelen voltam elfordítani tekintetem.
Azt hiszem,
megérezte ezt.
A keresztbe tett lábak közé bújt,
és dorombolni kezdett,
amikor épp odanyúltam,
hogy megsimogassam.

Hullámlovasok

Már akkor, amikor körmeid a tengerbe hulltak,
amelyeket vagdostam,
magamban azt kívántam:
ujjad fonja örökre körbe az evezőt,
s karodon lángok csóvája időzzön.
Anyakirálynőd fülébe súgtam,
istennő is lehetne belőle,
mert oly zseniális
és szép fiút szült, ki Apollóval vetekszik.
Később a tudtomra adtad,
hogy valójában inuit vagy s nyershúst falsz.
Ezért is evezteél oly ügyesen
kajakoddal a viharban,
mely a nyílt tengeren tört ránk.
Kitűnt,
hogy magamat, én mafla, még egyszer túlértékeltem,
és rosszul mértem fel a helyzetet:
izomszövetem mintha
kicsiny fátyolként lebegne,
ám kalász nem lehetek.
Te pedig elszántan az ólmos tengert szurkáló
lövedékek közt szágultál,
hullámlovas királyként.
Verlaine egyik rajzán, szalmakalappal fejedén,
Rimbaudhoz hasonlítottál.
S amikor vihar kerekedett,
fiatalságod ellenére bölcsességet tanúsítottál,
és elegánsan a legközelebbi lagúnáig hajóztál,
minden más csak örültség lenne.
Jóllehet erőm már teljesen ellankadt,
és az eső sűrű fátyla miatt
alig követhettem erőteljes ritmusodat,
teljesen elbűvölve csodáltam talentumodat.
A távolból gondtalan

dalként szólt hangod,
mint nyári táborozáskor a cserkészeké.
Közben eszembe ötlött a Mindenható,
s szívem teljéből kértem, védelmezzen téged.
Mit tehetnék –
a süllyedő hajón mindenki kapkod,
evezőt markol és istenre gondol,
jóllehet azt hitte magáról, hogy felforgató.
A szárazföldre segítetted kajakom,
s varázsigékkel és kenőcsökkel
ápolta tenyereden hólyagom,
ezeket először rontásnak hittem.
Jelezted,
hogy a minket ért hajótörés ellenére,
minden rendben lesz,
s amint ezt kimondta, az égen,
ó fiacskám!, megjelent egy isteni adomány,
két szivárvány.

Paklenica*

A nap táncot lejt Zadar felett, a pásztor
birkái szélnek eredtek, féktelenek. A pásztor-
tarisznyák egyformák. Bennük koponyák

és csontfurulyák. A házakon lyukak
tátongnak. A lyukakon át rózsák éles
teste kúszik. A vidék csupasz, akárha

háborúsfilm forgatásának színterén ottmaradtak
a kulisszák. A sziklák még ifjak, ám
születésüket már homály fedi. Fájdalmas,

ám senki se emlékszik arra, milyen is volt
a fájdalom. Még a fekete nénikék se, akik
emlékezetüket az út mentén árulják, és a szentlelket
hívogatják, hogy új tüzet élesszen.

**Paklenica – Paklenica Nemzeti Park. A legnagyobb horvát hegység, a Velebit
tenger felé eső, déli lankáinak része.*

Orecchia di San Pietro*

A tenger virágzik,
ám nem tündérrózsák díszítik ágyát.
Békaúszásban úszom
és a habot eltolom,
hogy átevickéljek
az algákon és szélkakasokon,
kerekeken és tollacskákön,
hullák ujjain és legyezőkön,
majd a nyílt tengerig ússzak,
ahol a víz még tiszta.
Ott megállok egy helyben,
lábaimmel rugdosok,
hogy el ne merüljek,
és szám elé helyezem
tenyerem.
A fülcsigák
s a kagylók előtt –
melyek gyöngyözve fénylenek a tenger fenekén,
és napról napra fülelnek,
kagylógyűjtés közben
felkiáltok,
hogy üzenet érkezett,
mi szerint
hagyjuk már abba a tengerek
és óceánok szennyezését,
különben
az űrkalózok itt lesznek
és visszavonhatatlanul elveszik Földünket.

**Orecchia di San Pietro (ol.) – Fülcsiga. Latinul: Haliotis lamellosa vagy H. lamellosa var. tuberculata.*

Ital

A név megmaradt,
jöllehet betöltetlen szándékkal,
hiszen a piac már rég nem létezik,
a hentesbolt sem,
amit aznap
szemléltem a retusált fényképen.
A hatalmas fenyvesek alatt
betonházak állnak,
szigeti árkádok,
mely előtt kiabálva kínálgatják
portékáikat a kofák.
Ez jutott eszembe,
amikor pizsamám nadrágján
véres foltra lettem figyelmes:
szúnyogmaradvány
– négy mészáros jött érte
és legyilkolták.

Halakkal lubickolok

Halakkal lubickolok,
a halak kicsikék,
zöld a fény.
Olyan érzés ez,
mintha anyaméhben úsznék,
félek,
hogy újra meg kell születnem.
Miért,
hisz oly szépen úszom,
lebegek.
A halacsókák nyugodtak,
és itt-ott kissé kitérnek előlem.
Alattuk
kicsit nagyobb halacsókák,
a mélyben vörös keszeg áll lesben.
A parton
szeretkező emberek.

Hajósüllyesztő

Ha nem lennék költő,
akkor a mélységből
törnék elő,
hisz a víz alá nyomtál,
s hajód elsüllyeszténém,
cimborám.

Áttekintés

Egy verssorért, oly apróért, mint az üstököspor, hét liter izzadságot elfogyasztok. Mindezek ellenére frissen kaszált fű az illatom. Mennyi verssorom maradt még? Amikor e versbe fogtam, a megsárgult fényképen Ivan Cankar szemébe pillantottam, s arra gondoltam, az írás fárasztja az embert.

Ó, lángnyelv! A héten minden nap befűtöttem és valami azt súgta, hogy ragadjalak meg.

A költők lángnyelvvél terjednek, mellette melengetik kezüket. Amikor déli szél fúj, legszívesebben a konyhában maradok. Egyfolytában egy Földre zuhant emberrel beszélgettem. Felelősnek érzem magam, ezért javítottam meg a fűtést. Oly ügyetlenül húztam fel a vizet, hogy skorpió esett a kutamba.

A kertben egy döglött patkány prémére léptem. Egyszer elkaptam egy halacskát és visszadobtam a tengerbe. Testemet, az egyetlen tőkém, amikor már nem leszek, nem hagyom semmiféle intézményre, hogy vagdossanak, mint Jože Tisnikar, hanem az ezüstös halacskáknak, hogy belőlem falatozzanak a tenger mélyén, mint Vickoval tették. Láttam egy ragyogó üstököst, autólámpa fényszórójaként fénylett. Marinko a falra ült, hagyta, hadd essék csak az üstökös a háta mögé, és egyszerűen lefényképezkedett vele. Részegen azt mondta nekem, hogy a zadari gimnáziumban megöltek egy professzort, és mik voltak Bruno Bjelinskin zeneszerző utolsó szavai.

E házban halálakor szellemek kísértének.

Talán ezért sem szeretkeztem egyszer sem a feleségemmel, jöllehet az ágy melletti székre előkészítettem az óvszert.

Inkább vad ételeket gyűjtöttem, mint a szigetlakók.

Kövekkel kacsáztam és palackpostával üzenetet küldtem.

Először az idén voltam meztelen, és hosszú idő után Istenről újra megemlékeztem.

MATJAŽ PIKALO

Matjaž Pikaló 1963-ban Slovenj Gradecben született. Etnológiából és kulturális szociológiából diplomázott a ljubljanoi bölcsészettudományi karon. Szlovénia legfiatalabb rádióbemondója volt az *Egyetemi Rádiónál*. Jaruzelski tábornokot és Tito nevét megsértette a Rádió Brac műsorában, emiatt bíróság elé állították és a rádiótól is elbocsátották.

Fellépett a nemzetközi cirkuszban, a *Moira Orfeinél* (annak vezetője is volt), dolgozott óvodában és könyvkiadóknál, zenekarokban játszott (Autodafé a saját zenekara).

Fellépett a Tv-ben, színpadon, filmekben is szerepelt, ugyanakkor autókereskedéssel is foglalkozott.

1990-ben indult az első szabad választásokon, miniszterelnöknek jelöltette magát.

Több színdarabot írt gyermekeknek. Két regénye is megjelent (az egyik miatt igen magas pénzbírságra ítélték, mert a helybeli rendőr felismerni vélte magát a műben).

Az IBBY Honour List 2004-ben Pocsolya (*Luža*) című gyermek-regényét tiszteletben részesítette.

Megjelent verseskötetei: Az autóbuszon (V avtobusu 1990)
Jó vizek (Dobre vode 1991)
Kutya és táncosnő (Pes in plesalka 1994)
Előesték (Bile 1997, 2004 utánnymás!)

Lukács Zsolt

BETŰRENDES MUTATÓ

1996. augusztus 24. . 24. avgust 1996 [5]
A halál árnyéka . *Senca smrti* [61]
A kis Buddha . *Mali buda* [14]
Angyalhang . *Glas angela* [10]
A pecai király . *Kralj s Pece* [16]
A világegyetem születése . *Rojstvo vesolja* [57]
Áttekintés . *Pregled* [91]
Betemetés . *Zasip* [62]
Boldogságom miatt aggódom . *Strah me je svoje sreče* [50]
Caetano Veloso . *Caetano Veloso* [70]
Cica holdfényben . *Muca ob polni luni* [83]
Coitus interruptus . *Coitus interruptus* [73]
Colosseum Mozi . *Kolosej* [55]
Csupasz sziget . *Goli otok* [81]
Delfin . *Delfin* [80]
Drágám . *Draga* [76]
Egyek . *Eno* [29]
Egy rövid, egy hosszú . *Ena dolga, ena kratka* [43]
Eine kleine nachtmusik . *Eine kleine nachtmusik* [42]
Esőtánc . *Ples za dež* [40]
Fehér Ljubljana . *Bela Ljubljana* [6]
Felbukfencezett terület . *Prevaljeni prostor* [56]
Feneketlen szakadék . *Brezno brez dna* [72]
Fényutazás . *Potovanje svetlobe* [9]
Grand Hotel Európa . *Grand hotel evropa* [7]
Hajósüllyesztő . *Potapljanje ladjic* [90]
Halakkal lubickolok . *Plavam z ribicami* [89]
Hatalmas falak . *Vele stene* [44]
Hotel celica . *Celica* [52]
Hullámlovasok . *Jezdeca valov* [84]
Ital . *Pijača* [88]
Kenyérért megyünk . *Gremo po kruh* [82]
Kicsike kunyhócskánk . *Najina hišica* [38]
Kihalt bányák . *Mrtvi rudniki* [20]

Kognitív ablakocsksa . *Kognitivno okence* [54]
 Költemény Diego Armando Maradonáról . *Pesnitev o Diegu Armandu Maradoni* [46]
 Kutya . *Pes* [23]
 Les ballons . *Les ballons* [68]
 Le voyage imaginaire . *Le voyage imaginaire* [65]
 Mi ebben a vicc? . *V čem je vic?* [34]
 Mindannyiunkat magával ragad a szél . *Veter nas bo odnesel s seboj* [37]
 Mint csokoládénak a víz . *Kot voda za čokolado* [12]
 Nagyasszony . *Vela gospa* [35]
 Ne kérdezz! . *Ne sprašuj!* [21]
 Odüsszeusz visszatérése . *Odisejeva vrnitev* [24]
 Olib . *Olib* [39]
 Orecchia di San Pietro . *Orecchia di San Pietro* [87]
 Összegyűjtött művek . *Zbrana dela* [63]
 Összeráncoltad szemöldököd . *Dvignila si obrv* [78]
 Paklenica . *Paklenica* [86]
 Petra . *Petra* [66]
 Pozitív totál . *Pozitivni total* [59]
 Próféta . *Prerok* [69]
 Radha . *Radha* [28]
 Sarok . *Kot* [11]
 Silba . *Silba* [30]
 Sírig tartó szerelem . *Ljubezen do groba* [13]
 Szellő . *Veter* [67]
 Szerelmünk halálának napján . *Dan, ko je umrla najina ljubezen* [74]
 Széles csípő . *Široki bok* [36]
 Szívárvány emberek . *Mavrični ljudje* [15]
 T. B. (Thomas Bernhard) . *T. B. (Thomas Bernhard)* [64]
 Tengerész . *Mornar* [19]
 Tratica . *Tratica* [33]
 Turbán . *Šugaman* [32]
 Tükrök háza . *Hiša ogledal* [41]
 Tüzek . *Ognji* [22]
 Un chien andalou . *Un chien andalou* [60]
 Vagy . *Si* [58]
 Zsoltár . *Psalm* [49]

TARTALOM

1996. augusztus 24. . 24. avgust 1996 [5]
Fehér Ljubljana . <i>Bela Ljubljana</i> [6]
Grand Hotel Európa . <i>Grand hotel evropa</i> [7]
Fényutazás . <i>Potovanje svetlobe</i> [9]
Angyalhang . <i>Glas angela</i> [10]
Sarok . <i>Kot</i> [11]
Mint csokoládénak a víz . <i>Kot voda za čokolado</i> [12]
Sírig tartó szerelem . <i>Ljubezen do groba</i> [13]
A kis Buddha . <i>Mali buda</i> [14]
Szívárvány emberek . <i>Mavrični ljudje</i> [15]
A pecai király . <i>Kralj s Pece</i> [16]
Tengerész . <i>Mornar</i> [19]
Kihalt bányák . <i>Mrtvi rudniki</i> [20]
Ne kérdezz! . <i>Ne sprašuj!</i> [21]
Tüzek . <i>Ognji</i> [22]
Kutya . <i>Pes</i> [23]
Odüsszeusz visszatérése . <i>Odisejeva vrnitev</i> [24]
Radha . <i>Radha</i> [28]
Egyek . <i>Eno</i> [29]
Silba . <i>Silba</i> [30]
Turbán . <i>Šugaman</i> [32]
Tratica . <i>Tratica</i> [33]
Mi ebben a vicc? . <i>V čem je vic?</i> [34]
Nagyasszony . <i>Vela gospa</i> [35]
Széles csípő . <i>Široki bok</i> [36]
Mindannyiunkat magával ragad a szél . <i>Veter nas bo odnesel s seboj</i> [37]
Kicsike kunyhócskánk . <i>Najina hišica</i> [38]
Olib . <i>Olib</i> [39]
Esőtánc . <i>Ples za dež</i> [40]
Tükrök háza . <i>Hiša ogledal</i> [41]
Eine kleine nachtmusik . <i>Eine kleine nachtmusik</i> [42]
Egy rövid, egy hosszú . <i>Ena dolga, ena kratka</i> [43]
Hatalmas falak . <i>Vele stene</i> [44]
Költemény Diego Armando Maradonáról . <i>Pesnitev o Diegu Armandu Maradoni</i> [46]
Zsoltár . <i>Psalm</i> [49]

Boldogságom miatt aggódom . *Strah me je svoje sreče* [50]
 Hotel celica . *Celica* [52]
 Kognitív ablakocska . *Kognitivno okence* [54]
 Colosseum Mozi . *Kolosej* [55]
 Felbukfencezett terület . *Prevaljeni prostor* [56]
 A világegyetem születése . *Rojstvo vesolja* [57]
 Vagy . *Si* [58]
 Pozitív totál . *Pozitivni total* [59]
 Un chien andalou . *Un chien andalou* [60]
 A halál árnyéka . *Senca smrti* [61]
 Betemetés . *Zasip* [62]
 Összegyűjtött művek . *Zbrana dela* [63]
 T. B. (Thomas Bernhard) . *T. B. (Thomas Bernhard)* [64]
 Le voyage imaginaire . *Le voyage imaginaire* [65]
 Petra . *Petra* [66]
 Szellő . *Veter* [67]
 Les ballons . *Les ballons* [68]
 Próféta . *Prerok* [69]
 Caetano Veloso . *Caetano Veloso* [70]
 Feneketlen szakadék . *Brezno brez dna* [72]
 Coitus interruptus . *Coitus interruptus* [73]
 Szerelmünk halálának napján . *Dan, ko je umrla najina ljubezen* [74]
 Drágám . *Draga* [76]
 Összeráncoltad szemöldököd . *Dvignila si obrv* [78]
 Delfin . *Delfin* [80]
 Csupasz sziget . *Goli otok* [81]
 Kenyérért megyünk . *Gremo po kruh* [82]
 Cica holdfényben . *Muca ob polni luni* [83]
 Hullámlvasok . *Jezdeca valov* [84]
 Paklenica . *Paklenica* [86]
 Orecchia di San Pietro . *Orecchia di San Pietro* [87]
 Ital . *Pijača* [88]
 Halakkal lubickolok . *Plavam z ribicami* [89]
 Hajósüllyesztő . *Potapljanje ladjic* [90]
 Áttekintés . *Pregled* [91]
 Matjaž Pikalo életrajza [93]

Betűrendes mutató [95]

Válogatta
Matjaž Pikalo & Lukács Zsolt
Matjaž Pikalo honlapja: <http://www.pesnik-pikalo.si/>
Fordította és a jegyzeteket készítette
Lukács Zsolt

Borító: Balogh Zsolt
Tördelő szerkesztő: Balogh Zsolt

Kiadja a Czupi Kiadó
Czupi Gyula 8831 Nagykanizsa, Pityer 19.
Tel.: 93 320 766
www.czupi.hu

ISBN 978-963-9782-03-7

Készült a Kanizsai Nyomda Kft.-ben
Felelős vezető: Brenner Árpád

© Matjaž Pikalo, 2008
Hungarian translation © Lukács Zsolt, 2008
© Czupi Kiadó, 2008

Fehér Ljubljana, az nekem is bejön. Lipica, Vilenica, egyetlen ugrás Duinótól. „Kitöröltél, mindent, mit megérintettél, kitör- / ölted, ez az igazság,” írja Thomas Bernhardról, igen-igen. Egy nő, ahogy a tengeri fürdőzés után fejére turbánt te-

kerve egyúttal ujja köré csavarja a férfit, az esti vacsoránál ízléstelen vicceket mesélő költő, hogy Slavoj „Žižek póló nélkül járt-kelt / és farmert viselt, / öve alól a hasa kilógott”, Maradona isteni megoldása az Azték Stadionban, erős képek.

Hogy „a költészet isten előcsarnoka”-e, az persze nagy kérdés. Witold Gombrowicz szerint, ha kedvenc lengyel költészeti folyóirata valamennyi szerzőjét kiiktatnák a szellemi életből, „(de vigyázat! a »szellemi élet« kifejezést itt komolyan használom), mi sem történne... az égvilágon semmi sem változna. Voltak, voltak, de akár ne is lettek volna.” Ez súlyos. Azt hiszem, ilyesmi súlyra épp akkor van égető szüksége a költőknek, amikor valamiért mégiscsak úgy döntenek, hogy verset írnak. „Az írás fárasztja az embert”, írja Matjaž Pikalo, mintha Gombrowicz Naplójával párbeszélne: „Van fogalma róla, asszonyom, mennyi erőfeszítésbe kerül az írás?” Nem, nyilván nincs fogalma: egyrészt ez az erő-feszítés, másrészt meg a fogalmuk-sincs.

Kukorelly Endre

